

KISAM-PROJEKTET VÄRLDENS MAMMOR

Skäggetorpslyftet, Delmosprojektet 2020 - 2021

Birgitta Larsson

Förord

Projektet Konsten i samhället (KISAM) - Världens mammor startade i Östergötland 2016 och arbetar för att bryta isolering och utanförskap för mammor och barn genom konst och skapandeaktiviteter. I projektet genomförs också insatser för att minska segregation och skapa tryggare och vackrare boendemiljöer i utsatta områden. Mitt stora intresse för sociala frågor gjorde att jag kontaktade verksamhetsledaren Sira Jokinen Lisse i augusti 2019 för att få veta mer om projektet. Kontakten resulterade i ett samarbete med delaktighet vid olika aktiviteter samt i dokumentation och utvärdering av projektet.

På KISAM:s uppdrag har jag under våren 2020 sammanställt en rapport som beskriver Världens mammors verksamhet från starten 2016 fram till våren 2020: *KISAM- projektet Världens mammor – från konstprojekt till kvinnorörelse för demokrati*. Jag har också sammanställt en rapport om Världens mammors ledarskapsutbildning 2019-2020 finansierad med medel från Postkodsstiftelsen. Under våren 2020 tackade jag även ja till att skriva en rapport om Världens mammors arbete med Skäggetorpslyftet 2020-2021, som genomförts med medel från Delmos (Delegationen mot segregation). Jag vill rikta ett varmt tack till verksamhetsledare Sira Jokinen Lisse, KISAM:s styrelse och alla andra jag mött i Världens mammor för möjligheten och förtroendet att skriva dessa rapporter. Min förhoppning är att denna rapport, om projektet Skäggetorpslyftet, ska belysa Världens mammors genomförande av projektet och tillföra reflektioner om vikten av insatser riktade mot kvinnor i utsatta områden.¹

Linköping april 2021

Birgitta Larsson

¹ Birgitta Larsson är utbildad Socionom och har en Magisterexamen i socialt arbete samt kurser inom forskningsmetodik. Arbetslivskompetensen grundar sig främst på erfarenheter som anställd inom Region Östergötland (tidigare Landstinget i Östergötland) under 1981-2018 med projektledaransvar för bland annat jämställdhet, folkhälsofrågor och integration samt som forskningshandledare under tio år.

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	3
1.1	Introduktion.....	3
1.2	Syfte.....	3
1.3	Disposition.....	3
2	Bakgrund	4
2.1	Metodologiska överväganden.....	4
2.2	Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp	4
2.3	KISAM-projektet Världens mammor	7
3	Projektet Skäggetorpslyftet.....	8
3.1	Bakgrund	8
3.2	Stadsdelen Skäggetorp	9
3.3	Mål och syfte	10
3.4	Insatser	10
3.5	Organisation och tidplan	11
4	Genomförande av insatser	12
4.1	Skapa struktur, strategier och en arbetsmodell för samverkan.....	12
4.2	Mobilisera och skapa förutsättningar för deltagande på lika villkor	13
4.3	Testa teorier i praktiken	14
5	Resultat.....	15
5.1	Modell för Skäggetorpslyftet.....	15
5.2	Resultat.....	16
6	Diskussion och reflektioner	18
6.1	Diskussion	18
6.2	Reflektioner	19
6.3	Vidare studier	20
	Referenser	21

1 Inledning

1.1 Introduktion

Projektet Världens mammor är ett projekt som har utvecklats från att vara ett konstprojekt till att bli en kvinnorörelse för demokrati; ett samhällsutvecklingsprojekt med kulturen som bas. Verksamheten startade i Motala 2016 och det processinriktade arbetssättet har utvecklats av verksamhetsledare och konstnären Sira Jokinen Lisse, i samarbete med styrelsen för den ideella föreningen KISAM, och genomförts i Östergötland. Deltagare i Världens mammor är kvinnor från olika delar av världen, från olika kulturer, språk och religioner som tillsammans vill arbeta för att skapa en bättre framtid såväl för sig själva som sina barn och familjer. Projektet *Skäggetorpslyftet* är en del av Världens mammors verksamhet, en särskild satsning för att öka tryggheten och minska segregationen i stadsdelen Skäggetorp i Linköping.

1.2 Syfte

Syftet med denna rapport är att beskriva Världens mammors arbete från sommaren 2020 fram till våren 2021 med fokus på de insatser som genomförts inom *Skäggetorpslyftet*. Rapporten syftar även till att ge en översiktlig bakgrund till Världens mammors framväxt och arbetsmetod. Förhoppningen är att dokumentet ska utgöra ett kunskapsunderlag som kan tillföra reflektioner och diskussioner om trygghetsskapande arbete, segregation och hållbar samhällsutveckling. Rapporten vänder sig därmed till alla som är intresserade av utvecklingsarbete inriktat på att öka tryggheten och minska segregationen i samhället.

1.3 Disposition

Rapporten är indelad i sex avsnitt. I avsnitt ett redogörs för syftet med rapporten. I avsnitt två beskrivs metodologiska överväganden, teoretiska utgångspunkter och KISAM-projektet – Världens mammor. Projektet Skäggetorpslyftets bakgrund och planering redovisas i avsnitt tre. I det fjärde avsnittet redogörs för hur projektet Skäggetorpslyftet har genomförts. Resultatet av insatserna och en modell för Skäggetorpslyftet presenteras i avsnitt fem. I den avslutande delen diskuteras och analyseras projektresultatet mot den teoretiska referensramen. I denna del tillförs också projektledarens reflektioner över det arbete som bedrivits samt vad nästa studie kan inriktas på.

2 Bakgrund

2.1 Metodologiska överväganden

Denna rapport har en kvalitativ ansats. Avsikten är att utifrån ett helhetsperspektiv beskriva projektet, analysera det som kommit fram och se sammanhang i linje med socialt arbete. Den metodologiska ansatsen i studien är induktiv, det vill säga slutsatser har baserats på tidigare erfarenheter och observationer. Det är inte möjligt att vara helt förutsättningslös vid interaktion med andra människor, vilket innebär att förförståelsen måste beaktas vid diskussion och analys av metod och resultat. Genom författarens förförståelse, i form av universitetsstudier, arbetsliv och livserfarenhet, finns en uppfattning om olika samhällsfrågor. Detta ska beaktas men samtidigt ses som en resurs som bidrar till att kunna se sammanhang och skapa förståelse för projektet som helhet, dess genomförande och resultat.

Materialinsamlingen till rapporten bygger på följande data:

- Projektansökan till Delegationen mot segregation maj 2020
- Lägesrapport till Delegationen mot segregation november 2020.
- Litteratur inom området
- Broschyr om Världens mammor (2019)
- Powerpointmaterial under 2019-2021 av Sira Jokinen Lisse
- Powerpointmaterial för Skäggetorpslyftet 2020-2021 av Sira Jokinen Lisse
- Minnesanteckningar från möten och aktiviteter under projektiden
- Rapporten *KISAM-projektet Världens mammor-från konstprojekt till kvinnorörelse för demokrati* (2020)

Rapporten har sammanställts under perioden november 2020 - april 2021. De data som beskrivs i avsnitt 2-4 har hämtats från materialinsamlingen.

2.2 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

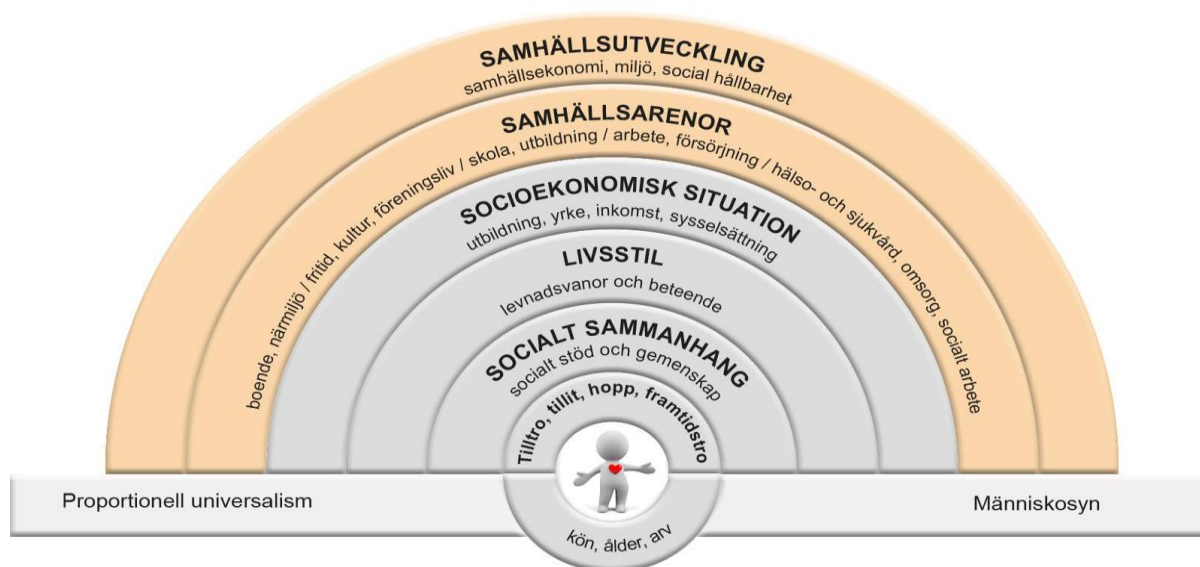
I detta avsnitt redovisas begrepp som är centrala för människors hälsa och livsvillkor och som därmed varit viktiga utgångspunkter för projektet Världens mammor. Begreppen syftar också till att sätta in projektet Världens mammor i ett större sammanhang och ge en förståelse för resultat och slutsatser.

Hälsa kan uttryckas på olika sätt. Ett sätt att definiera hälsa är att se det som ett tillstånd av fullkomlig fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom (WHO 1948). Hälsa kan även definieras som att må bra samt ha tillräckliga resurser för att klara vardagens krav och för att förverkliga sina personliga mål (Nordenfelt 1991). I Öppna jämförelser folkhälsa (2019) uttrycks hälsa också som ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada. Hälsa inbegriper fyra positiva värden: långt liv, friskt liv, rikt liv och jämlikt liv. I definitionen betonas att en god hälsa ska ses som en resurs för samhället och dess individer, och inte enbart som ett mål i sig. *Ojämlighet i hälsa* kan definieras som systematiska skillnader i hälsa, som bedöms vara åtgärdbara, mellan olika samhällsgrupper utifrån exempelvis kön, socioekonomi och ålder.

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär att så många som möjligt i befolkningen har en bra fysisk och psykisk hälsa och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika grupper i samhället. Hälsan är viktig för den enskilda individen, och bidrar även till att stärka samhällets utveckling. En god och jämlikt fördelad folkhälsa är centralt för en hållbar utveckling (Folkhälsomyndigheten 2020). Ett *folkhälsostrategiskt*

förhållningssätt innebär att man utgår från och arbetar med de faktorer som bestämmer människors hälsa. En *hälsofrämjande åtgärd* är en åtgärd för att stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska eller sociala välbefinnande. En *förebyggande åtgärd* är en åtgärd för att förhindra uppkomst av eller påverka förlopp av sjukdomar, skador, fysiska, psykiska eller sociala problem.

Hälsans bestämningsfaktorer. Termen bestämningsfaktor används för att beskriva faktorer som påverkar hälsotillståndet. Det är flera faktorer som samverkar på olika nivåer i samhället, exempelvis var och hur vi bor, vilken miljö vi lever i, barndomen och uppväxttiden, vår utbildning och vårt arbete. Bestämningsfaktorer kan både öka och minska risken för ohälsa. De flesta bestämningsfaktorer är påverkbara, inte minst via politiska beslut inom till exempel sysselsättnings- och utbildningspolitik, medan andra handlar om förändringar i levnadsvanor, exempelvis rökning eller motionsvanor. Även om individens egna val har stor betydelse för hälsan, kan faktorer på samhälls- och strukturnivå skapa gynnsamma förutsättningar och stödjande miljöer för att underlätta hälsofrämjande val. Faktorer såsom arv, kön och ålder inverkar också på människors hälsa, men går sällan att påverka. Hälsans bestämningsfaktorer illustreras i figur 1. (Dahlgren G, Whitehead M 2007; Folkhälsomyndigheten 2019; Östgötakommissionen 2014).

Figur 1: Hälsans bestämningsfaktorer enligt Dahlgren och Whitehead (1991) modifierad 2014 av Jolanda van Vliet och Margareta Kristenson, Östgötakommissionen.

Ett begrepp som myntades på 1970-talet av Aaron Antonovsky, professor i medicinsk sociologi, är *”känsla av sammanhang”* (KASAM) som innebär känsla av sammanhang (a Sense of Coherence, SOC). I boken *Hälsans mysterium* (2005) lanserade Antonovsky begreppet som en viktig hälsoorsak. Ett högt KASAM disponerar för god hälsa. Människor med god självkänsla håller sig friska. De ser tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull. I bästa fall kan livets påfrestningar uppfattas som stimulerande utmaningar. Harmoniska människor har ett rikt kontaktnät och vänner som är hjälpsamma och stödjande. Personer med god självkänsla styr själva sin tillvaro, tar lätt kontakt med andra, är aktiva

och håller sig lättare friska. Människor med låg känsla av sammanhang skildras däremot som passiva, blir lätt sjuka och ser livet som svårbegripligt. Antonovskys Livsfrågeformulär – Känsla av sammanhang har utvecklats och används för att få evidensbaserade resultat kring individer och grupper hälsa.

Natur- och kulturupplevelser har betydelse för hälsa och livskvalitet i alla åldrar. Forskning inom medicin, sociologi, socialpsykologi och socialmedicin, visar att natur- och kulturupplevelser är viktiga ingredienser för en människas välmående, som leder till ökat socialt kapital, hälsa och välbefinnande. Kultur bidrar till ett meningsfullt liv för den enskilde och kan ge människor styrka att påverka sin tillvaro, vilket är avgörande för hälsan. Undersökningar visar att svenska kvinnor är mer kulturellt aktiva än män och högutbildade mer aktiva än lågutbildade (Östgöta-kommissionen för jämlik hälsa 2014).

Hållbar utveckling är en utveckling som "... tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov" (Brundtlandskommissionen 1987). I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny utvecklingsagenda och globala mål för hållbar utveckling. *Agenda 2030* (FN 2015) består av 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen.

Jämlikhet kan beskrivas som att alla människor har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet. *International Society for Equity in Health* anger jämlik hälsa som "avsaknad av systematiska eller potentiellt påverkbara skillnader i en eller flera av hälsans aspekter som finns mellan grupper i befolkningen definierade socialt, ekonomiskt, geografiskt eller efter kön.

Jämställdhet och genusystem. Genus är ett begrepp inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teoribildning som används för att förstå och urskilja de föreställningar, idéer och handlingar som sammantagna formar människors sociala kön. Kvinnor och män tillskrivs olika uppgifter, roller och positioner. Detta kallas genusystem och bygger på två principer, könets isärhållande och manlig överordning. För att komma tillrätta med systematiska skillnader i makt mellan kvinnor och män i samhället krävs ökad jämställdhet.

Målet för regeringens jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet antogs i bred politiskt enighet 2006. Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Segregation handlar om att människor lever och verkar separerade från varandra. Segregation eller segregering definieras i Nationalencyklopedin som det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper. Segregationen har konsekvenser på såväl individ- som områdes- och samhälls nivå. På individnivå

medför segregation att individens förutsättningar och livsvillkor påverkas negativt, detta kan gälla hälsa och levnadsvanor, skolresultat, utbildningsnivå och arbetsmarknadsmöjligheter. Segregationen berör många samhällsområden, som boende, utbildning och arbetsmarknad, vilka alla på olika sätt påverkar varandra.

Integration är den process där invandrare får medborgarskap och etablerar sig i det nya samhället. Integration står i motsats till socialt utanförskap, diskriminering och segregation, det vill säga åtskiljande av befolkningsgrupper i parallellsamhällen. Integration står också i kontrast till assimilering, som är en process mot fullständig anpassning av en etnisk grupp till majoritetsbefolkningens kultur.

2.3 KISAM-projektet Världens mammor

Den ideella föreningen KISAM bildades 2015 i Östergötland av professionella konstnärer från hela Sverige. Föreningen arbetar med sektorsövergripande tvärsektorielt samarbete genom konst och kultur och för hållbar samhällsutveckling. Som ett resultat av KISAM:s arbete blev det tydligt att många kommuner hade utmaningar med den ökande segregationen och särskilt problem med att nå nyanlända kvinnor. Som en följd av detta växte projektet Världens mammor fram med konst och kultur som metod för att nå målgruppen kvinnor i segregerade bostadsområden.

Projektet Världens mammor startade i Motala, Östergötland 2016 med fem mammor och deras barn och har därefter vuxit till att 2021 omfatta fyra kommuner i länet (Motala, Linköping, Norrköping och Vadstena) med cirka 600 mammor och 2000 barn från olika delar av världen. Projektet Världens mammor har en värdegrund som baseras på allas lika värde, ett jämlikt och jämställt förhållningssätt och byggstenar som utgörs av skapandeträffar, kunskapsutflykter, utåtriktade aktiviteter och mediakontakter. Projektets ett-åriga ledarskapsutbildning 2019-2020 för 20 kvinnor som varit verksamma i Världens mammor under en längre tid, ses som den främsta garanten för projektets utveckling och fortsättning.

Världens mammors arbete bygger på ett holistiskt synsätt och agerande. Samverkan med andra aktörer som exempelvis Hyresgästföreningen, bostadsbolag, polis och kommuner är därmed en viktig del i verksamheten. På övergripande nivå handlar Världens mammor om att integrera kvinnor från segregerade bostadsområden i samhället, öka kvinnors och familjers hälsa, minska konsekvenserna av ohälsa samt ge kvinnor redskap att påverka sin livssituation och sin roll i samhället. Projektet knyter an till flera av FN:s Globala Mål för hållbar utveckling (FN 2015).

Projektet Världens mammors vision är att:

- Fler kvinnors röster ska höras och deras kunskaper ska bättre tas tillvara.
- Kvinnor ska få redskap att kunna vara en aktiv del i samhället, känna egenmakt och påverka sitt och sin familjs nutid såväl som framtid. Trygga mammor ger trygga och starka barn.
- Fler kvinnor ska komma ut i egen försörjning och ha en meningsfull fritid.
- KISAM-Världens mammor ska vara en samhällsaktör och ett kunskapscentrum som främjar invandrarkvinnors och nyanlända kvinnors livssituation.

3 Projektet Skäggetorpslyftet

3.1 Bakgrund

Som framgår av avsnitt 2.2 handlar hälsa i grunden om mänskliga rättigheter och är en förutsättning för förverkligandet av andra rättigheter. Hälsa är på många sätt centralt i människors liv och har ett värde i sig. God hälsa är också en av de viktigaste faktorerna för tillväxt och välfärd. Hälsan är dock ojämnt fördelad och det finns stora hälsoklyftor inom och mellan befolkningsgrupper, kommuner och städer.

Ur ett globalt perspektiv är folkhälsan i Sverige god och i flera avseenden utvecklas hälsan positivt; medellivslängden ökar, fler skattar sin allmänna hälsa som god och förtida död minskar. Studier visar emellertid på fortsatt ojämlikhet i hälsa där ingen förbättring syns från 2006 och framåt. Inom ett antal områden är skillnaderna mellan olika grupper i samhället fortfarande stora och ibland även ökande. Ett exempel är att barn vars föräldrar har förgymnasial utbildning och/eller är födda utanför Europa lever väsentligt oftare i ekonomisk utsatthet än övriga grupper (Folkhälsomyndigheten 2020).

I Östergötland är livsvillkoren generellt sett goda; Östgöten lever längre och mår allt bättre. Det finns dock stora skillnader mellan grupper med olika socioekonomi och födelseland. Skillnaderna i hälsa har ökat över tid för bland annat återstående livslängd och självskattad hälsa. De socioekonomiska skillnaderna syns tydligt i nästan alla hälsofrågor, såsom rökning, alkoholkonsumtion, psykiskt och fysiskt välmående, matvanor och fysiskt aktivitet samt i ökade inkomstskillnader. Tilliten till andra har betydelse för både hälsa och samhällsutveckling. I Östergötland är tilliten som lägst hos personer i socioekonomiskt utsatta bostadsområden (Region Östergötland 2019).

Kommissionen för jämlik hälsa menar i sitt slutbetänkande (SOU 2017:47) att ojämlikhet i hälsa utgörs av systematiska skillnader i hälsa mellan sociala grupper, och att dessa tar sig två delvis olika uttryck – dels som en gradient som löper genom hela samhället, dels som hälsoproblem i grupper i särskilt utsatta situationer eller positioner. Vidare uppkommer ojämlikhet i hälsa generellt som ett resultat av ojämlikhet i tillgång till resurser – förhållanden, villkor och möjligheter mellan olika sociala grupper. Kommissionen menar vidare att mer kan och behöver göras mot ojämlikheten i hälsa för att dels stärka individers egna möjligheter att agera och generera resurser dels för att öka det allmännas förmåga att bidra med resurser till individer och familjer under perioder i livet eller i situationer där de egna resurserna eller handlingsutrymmet inte räcker till. Med mer likvärdiga livsvillkor och möjligheter till sådant som en god uppväxt, en bra utbildning, ett gott arbete och en rimlig försörjning kommer också en mer jämlik hälsa (SOU 2017:47). Folkhälsomyndigheten visar i olika rapporter att de kostnader för samhället som socioekonomisk ojämlikhet medför i produktionsbortfall är betydande.

Segregationen i Sverige har ökat under de senaste åren och städerna har blivit alltmer delade städer. Ett segregerat samhälle innebär att samhället inte håller samman, vilket får konsekvenser för människors känsla av gemenskap, trygghet och tillit samt för hopp och framtidstro. Segregation får också konsekvenser som lägre valdeltagande och ökad risk för kriminalitet. Alla påverkas av segregation, men den får störst negativa konsekvenser för boende i områden med stora socioekonomiska utmaningar. Boendesituationen i utsatta områden kan medverka till skolsegregation genom bland annat elevsammansättningen, vilket i sin tur kan påverka individens möjligheter på arbetsmarknaden. Situationen på förskolor och skolor är ofta viktiga orsaker för att hushåll flyttar till eller ifrån bostadsområden.

Nyanlända kvinnor är ofta särskilt missgynnade när det gäller etableringsinsatser, vilket leder till att en stor grupp kvinnor riskerar att aldrig bli ekonomiskt oberoende (Sveriges kvinlobby, 2017). Sammantaget är utrikesfödda kvinnor diskriminerade och underrepresenterade i hela

etableringsuppdraget. De får mindre stöd än män, trots större behov. De får färre uppföljningar, färre språktimmar, mindre praktik och lägre grad av subventionerade anställningar. Många kvinnor får barn kort efter att de anlant till Sverige och försvinner på så sätt ur systemet. Kvinnorna är också ofta fast i en patriarkal struktur där kvinnor inte förvärvsarbetar (Artikel i Dagens arena 2019-06-03). Hälsan och livslängden förbättras bland alla målgrupper i Sverige förutom bland nyanlända och invandrarkvinnor.

3.2 Stadsdelen Skäggetorp

I Östergötland har hälsoklyftorna och segregationen varit särskilt framträdande i Linköpings och Norrköpings miljonprogramsområden. Stadsdelen Skäggetorp i Linköping har 10 313 antal invånare (2020) och 72 % har utländsk härkomst. Många kommer från Afghanistan, Somalia, Libyen och Syrien och i området talas flera olika språk. Stadsdelen är vidare ett område som polisen har utpekat som ett av de 23 mest utsatta områdena i landet. De kriminella gängerna har ökat sin närvaro i Skäggetorp och flera allvarliga brott har begåtts. Skolresultaten är låga, enbart 34,6% av eleverna i årskurs 9 nådde kunskapsmålen, arbetslösheten är 17 %, 45 % är sysselsatta i arbete, fattigdomen och trångboddheten är utbredd (www.linkoping.se). Som orsaker till segregationen har socioekonomiska faktorer som inkomst och föräldrars utbildningsnivå angivits samt att bilden av bostadsområdet är fördomsfull.

SÅ SEGREGERADE ÄR KOMMUNERNA – DAGENS SAMHÄLLE GRANSKAR

■ Tabellen visar dissimilaritetsindex för 2005 och 2015. Ju högre tal, desto mer segregerad är kommunen.

Rankning efter största indextalet 2015.

KÄLLA: SCB

#	Kommun	Index 2005	Index 2015	Förändring 2005-2015	Befolkning
1	BOTKYRKA	48	51	3	89 422
2	TROLLHÄTTAN	46	50	4	57 095
3	BORLÄNGE	33	50	17	50 989
4	KRISTIANSTAD	44	45	1	82 513
5	LANDSKRONA	43	45	2	43 966
6	GÖTEBORG	43	44	1	548 197
7	ÖREBRO	42	44	2	144 192
8	HUDDINGE	42	44	2	105 314
9	SÖDERTÄLJE	40	43	3	93 200
10	KARLSKRONA	39	42	2	65 380
11	LINKÖPING	37	41	4	152 970
12	VÄXJÖ	40	41	1	88 116
13	BORÅS	39	40	0	108 491
14	HALMSTAD	39	39	1	96 948
15	HANINGE	35	39	4	83 864
16	MOTALA	34	39	5	42 906
17	UDDEVALLA	36	39	3	54 180
18	MALMÖ	40	39	-1	322 570
19	NORRKÖPING	35	39	4	137 033
20	SANDVIKEN	23	39	15	38 304

Många av de mammor som bor i Skäggetorp kommer från patriarkala strukturer och har liten kunskap om det svenska samhället. De känner stor oro för sina barn och särskilt flickors rörlighet begränsas. Sedan 2017 har Världens mammor arbetat för att öka tryggheten och minska segregationen i Skäggetorp med hjälp av aktiviteter och insatser för mammor och deras barn. Otryggheten hos mammor och barn har dock fortsatt att öka och bland annat visats sig i rädsla för att vistas utomhus kvällstid. 2019 initierade därför Världens mammor det så kallade *Skäggetorpslyftet*; ett arbete för att skapa ett vackert och tryggt bostadsområde utan segregation. Arbetet började med att kvinnor och

mammor genomförde en kartläggning som rörde trygga och otrygga platser i utemiljön, vilket sedan diskuterades i olika workshops med kommunens högsta beslutsfattare, nyckelpersoner från bostadsbolag, Hyresgästföreningen och polisen. På detta sätt kom de boendes, speciellt mammornas behov och förändringsförslag fram. Efter kartläggningen har arbetet med att göra Skäggetorp tryggare gått vidare, vilket presenteras i följande avsnitt.

3.3 Mål och syfte

Målet med projektet *Skäggetorpslyftet* är att motverka segregation och öka tryggheten i stadsdelen Skäggetorp. Målsättningen är att tillsammans med boende och samarbetspartners skapa en samsyn om vad som behöver göras och hur utvecklingen mot ett tryggare och vackrare Skäggetorp ska kunna förverkligas. Förändringsarbetet bedrivs enligt KISAM-metoden som grundar sig på sektorsövergripande tvärsektorieell samverkan där de boende, medverkar och aktivt driver arbetet; ett gemensamt arbete som växer underifrån. Ambitionen är att få till stånd synliga och positiva förändringar i bostadsområdet. Den främsta målgruppen i Skäggetorpslyftet är kvinnor, mammor och deras barn.

Syftet är att skapa en modell för hur tryggheten kan stärkas och segregeringen minskas i stadsdelen Skäggetorp; en modell som bygger på samverkan mellan de boende i området och civilsamhällets organisationer, polis, skola, kommunala verksamheter med flera. Arbetet ska leda fram till en gemensam visionsbild för det trygga och vackra Skäggetorp samt till en struktur för hur arbetet mot segregation kan bedrivas.

Världens mammor har ett långsiktigt perspektiv och arbetet planeras pågå under flera år och över mandatperioder. *Skäggetorpslyftet* ska på lång sikt bidra till större trygghet, minskad kriminalitet, motverka segregationen, förstärka den demokratiska delaktigheten, förbättra hälsan samt leda till ökad jämställdhet och jämlikhet för de boende i stadsdelen. På kort sikt väntas *Skäggetorpslyftet* bidra till större kunskap om målgruppens behov och förutsättningar hos politiska beslutsfattare, boende och samarbetspartners som Hyresgästföreningen, bostadsbolag och polisen. Samtidigt väntas kvinnor, mammor och barn få ökad kunskap om segregation, myndigheter och samhället i stort och också få mer information om hur de kan påverka sin och familjens situation, vilket sammantaget väntas bidra till ökad självkänsla, tillit till samhället och känslan av hopp och framtidstro. Som en ytterligare effekt av insatserna kan de medverkande kvinnorna komma att bli språkrör och förebilder för andra kvinnor.

3.4 Insatser

Förändrings- och utvecklingsarbetet i *Skäggetorpslyftet* indelas i tre områden:

Delområde 1 - skapa struktur, strategier och en arbetsmodell för samverkan

Det första området handlar om att skapa struktur, strategier och en arbetsmodell för samverkan. Detta innebär att en styrgrupp för arbetet bildas, att intressegrupper med deltagande från olika aktörer skapas och att kunskapshöjande insatser genomförs för att ge en lägesbild och gemensam samsyn kring vad som behöver göras, hur och av vilka.

Delområde 2 - mobilisera och skapa förutsättningar för deltagande på lika villkor genom mötesplatser för kunskapsutbyte, dialog och delaktighet

Det andra området innebär att mobilisera och skapa förutsättningar för deltagande på lika villkor genom mötesplatser för kunskapsutbyte, dialog och delaktighet. Mobiliseringen planeras ske genom informationsträffar, inspirations- och kunskapsträffar och motivationsutflykter. Förankring och breddad delaktighet planeras även ske med hjälp av lokala kommunikatörer och deltidsanställning av mammor som gått Världens mammors ledarskapsutbildning 2019-2020.

Delområde 3 - testa teorier i praktiken

Det tredje området handlar om att testa teorier i praktiken. Digitala metoder ska testas och förändringar i utemiljön ska synliggöras bland annat genom fysiska försköningar med dekoration och målning av huvudentrén i Skäggetorps centrum samt genom andra målningar och förändringar som gör utemiljön vackrare och tryggare.

3.5 Organisation och tidplan

För att genomföra Skäggetorpslyftet har KISAM:s styrelse organisatoriskt haft en beslutande funktion över budget och insatser samt en roll som expertis och rådgivare. Arbetet har letts av projektledaren Sir Jokinen Lisse och genomförts tillsammans med administratör, projektanställda, projektutvärderare, externa konsulter, konstnärer, aktivitetsledare, kommunikatörer med flera.

Projekttiden för Skäggetorpslyftet, med medel från Delmos, har varit från juli 2020 fram till avslutningen i juni 2021. Utvecklingsarbetet har skett i tre faser: Fas 1 - förberedelser, mobilisering av bostadsområdet, fas 2 – genomförande av aktiviteter och fas 3 - sammanställning och en avsiktsförklaring om hur arbetet ska bedrivas vidare efter projektavslutningen.

Projektet Skäggetorpslyftet har kommunicerats externt med hjälp av KISAM:s hemsida www.kisam.se och www.varldensmammor.se, sociala medier, digitala verktyg, dokumentärfilm och genom tidningar, TV och radio. En kvalitativ rapport har skrivits för att redovisa projektets genomförande och resultat. Deltagande vid konferenser har skett när så varit möjligt med anledning av Corona pandemin. Information om projektet har redovisats fortlöpande såväl lokalt som nationellt och internationellt.

4 Genomförande av insatser

Förändrings- och utvecklingsarbetet inom *Skäggetorpslyftet* är indelat i tre områden med metod och handlingsstrategier inom respektive område:

1. Metod - skapa struktur, strategier och en arbetsmodell för samverkan.

Handlingsstrategi:

- Informera och bjuda in till deltagande
- Arbeta med lokal demokrati

2. Metod - mobilisera och skapa förutsättningar för deltagande på lika villkor genom mötesplatser för kunskapsutbyte, dialog och delaktighet.

Handlingsstrategi:

- Öka målgruppens förutsättningar att påverka och delta på likvärdiga villkor
- Bibehålla och utveckla det lokala arbetet i Världens mammor
- Genomföra aktiviteter och insatser för mammor, barn och ungdomar

3. Metod – testa teorier i praktiken

Handlingsstrategi:

- Gå från ord till handling
- Ta rollen som expertis och arena för kunskap och debatt om segregation och integration

4.1 Skapa struktur, strategier och en arbetsmodell för samverkan.

Informera och bjuda in till deltagande

En viktig del i arbetet med *Skäggetorpslyftet* under hösten 2020, har varit att skapa både engagemang och förutsättningar för att målgruppen kvinnor, mammor, deras barn och ungdomar aktivt skulle kunna vara med och driva arbetet framåt. Gensvaret och engagemanget från kvinnorna har varit stort och även mammor från andra delar av Linköping har velat ansluta sig till arbetet. Det bildades under kort tid en stor och stark grupp av mammor och ungdomar som var drivande i förändringsarbetet. Världens mammor blev också uppsökta av lokala och kommunala aktörer som ville samverka, eftersom de hade svårt att själva nå mammorna.

För att skapa engagemang och delaktighet i *Skäggetorpslyftet* var det viktigt att informera om satsningen. Världens mammors kommunikatörer, som bland annat pratar somaliska, arabiska, urdi och engelska, har varit ute i bostadsområdet och berättat om projektet och bjudit in till deltagande. Flera gemenskapsfrämjande aktiviteter har genomförts både inomhus och utomhus, exempelvis helgaktiviteter med grillning, lekar, ansiktsmålning, skapandeaktiviteter och "fredagsmys". Världens mammors kommunikatörer har även genomfört en enkät för att inhämta kunskap om hur boende i området upplevt situationen kring trygghet, vilka förbättringsbehov och förändringsförslag som funnits. Samtliga tillfrågade uppgavs ha velat vara med i någon del i förändringsarbetet.

Arbeta med lokal demokrati

Deltagandet i Skäggetorpslyftet har utgått från de behov som funnits, situationer som uppstått och vad målgruppen kvinnor, mammor och deras barn önskade. Problem, lösningar och vad som borde prioriteras diskuterades vid gemensamma möten med majoritetsbeslut. Intressegrupper bildades kring frågor som sågs som särskilt viktiga. Vid samtalen framgick tydligt att frågan om ungdomar var högst prioriterad. I detta sammanhang diskuterades vikten av att ungdomarna inte hamnar i kriminella gäng, det drogförebyggande arbetet samt frågor om skolan och skolresultat och en meningsfull och trygg fritid.

4.2 Mobilisera och skapa förutsättningar för deltagande på lika villkor

Öka målgruppens förutsättningar att påverka och delta på likvärdiga villkor

Vid de informationsmöten som genomförts har kvinnorna och mammorna fått ökad kunskap inom viktiga områden. Frågor som har behandlats är en mängd områden bland annat demokrati, psykisk ohälsa, kurators- och psykologstöd, skolorganisation, förskolan, polisen, Socialförvaltningen, hälsakost-träning, brandsäkerhet, ungdomssatsningar och fritidsmöjligheter. På skapadeträffarna har mammorna fått öva på att uttrycka sig och få en vana att berätta om det som känns viktigt, vilket bidragit till ökad självkänsla och bredare referensramar hos flera av kvinnorna. Mammor har också fått tala med media. Vidare har kunskapsutflykter genomförts till Kumla, Örebro och Stockholm under skollovsveckan i oktober 2020. Vid dessa utflykter besöktes bland annat "Konst på hög" i Kumla och lekplatser, parker och grönområden i Örebro. Vid besöket på Fryshuset i Stockholm fick mammorna och deras barn information om olika ungdomssatsningar, preventiva insatser mot gäng samt avhopparverksamhet.

Bibehålla och utveckla det lokala arbetet i Världens mammor

I januari 2021 diskuterade verksamhetsledare Sira Jokinen Lisse med sina anställda om hur arbetet i *Skäggetorpslyftet* kunde drivas vidare under våren med anledning av de fortsatta coronarestriktionerna. Det beslutades då att verksamheten skulle inriktas på att bibehålla och utveckla det lokala arbetet i Linköping, Norrköping och Motala. Detta innebar att de anställda återupptog kontakten med de mammor som fanns som medlemmar i Världens mammors nätverk, vilket handlade om närmare 700 mammor. Under januari- februari genomfördes den uppsökande verksamheten genom att de anställda kvinnorna ringde till ca 100 kvinnor per vecka i syfte att få kvinnorna och deras barn engagerade i Världens mammor igen via zoom-möten eller på annat sätt.

Genomföra aktiviteter och insatser för mammor, barn och ungdomar

De aktiviteter som genomförts för mammor, barn och ungdomar finns till stor del inom hälsoområdet och syftar till att ge ökad kunskap om exempelvis kostens betydelse, matlagning, hälsosamma matvanor och motion. Från senhösten 2020 och framåt har aktiviteterna på grund av coronapandemin genomförts digitalt via verktyget zoom. För att möjliggöra för mammorna att delta i de digitala aktiviteterna har ledare och anställda utbildats av expertis inom IT, digitala verktyg och sociala medier. Omställningen från fysiska möten till digitala träffar har inneburit en stor förändring av verksamheten.

Följande aktiviteter, för mammor och för mammor med barn, startades under hösten 2020 och har genomförts i stort sett varje vecka:

- Dans för mammor med danspedagog Tove Westerlind onsdagar kl 17.00 – 18.00
- Träning för mammor och barn med tränaren Zaga Lisse fredagar kl 10.00–11.00
- Internationellt samarbete genom tre zoomgrupper som genomförs på engelska, arabiska respektive somaliska under ledning av Sira Jokinen Lisse torsdagar kl 17.00 – 20.00

Dessa aktiviteter planeras fortsätta under 2021. Flera nya aktiviteter har också startats:

- Skapa och prata med Sira Jokinen Lisse och Sania Qureshi tisdagar kl 17.30 – 18.30 (start v 7)
- Lek och rörelse med tränaren Zaga Lisse torsdagar kl 17.30 – 18.30 (start v 5 2021)
- Youtube-kanalen *Hallå Segregation* - en arena som expertis och för debatt om segregation och integration (start v 7).

Under diskussion är också att skapa en *Kunskapskanal* med upplevelsekunskap genom besök hos exempelvis Socialförvaltningen, Bris, Polisen och Kvinnohälsan samt en *Kulturzoom* som innehåller berättarprogram om sagor och dockteater.

Workshops om Skäggetorpslyftet

Under våren 2021 har sex workshops genomförts för att kraftsamla kring området Skäggetorp. Vid dessa tillfällen har mammor, nyckelpersoner, beslutsfattare från politik och förvaltning, företrädare för ideella organisationer tillsammans med inbjudna gäster som polis och rektorer diskuterat möjligheter, utmaningar och prioriteringar i arbetet för ett tryggare Skäggetorp. Inför varje workshop har förmöten hållits med expertgruppen mammor, nyckelpersoner och politiker. De tema som behandlats har varit: 1. Skola (segregation) 2. Skola (förskola) 3. Fritid 4. Trygghet (gängkriminalitet) 5. Sysselsättning 6. Hur går vi vidare? Resultatet av de möten som genomförts kommer att ingå i en handlingsplan för Skäggetorp.

4.3 Testa teorier i praktiken

Gå från ord till handling

För att gå från ord till handling med den högst prioriterade uppgiften gällande trygghet, ungdomsfrågan, genomfördes en kunskapsutflykt med mammor och deras barn till Fryshuset i Stockholm under skollovsveckan i oktober 2020 (se 4.2). Efter besöket bildades en ungdomsgrupp med ungdomar och deras mammor som diskuterade otrygghetsituationen i Skäggetorp, de kriminella gängens närvaro, ungdomars behov och vad som var viktigast i det förebyggande arbetet. Ett annat exempel är att en grupp mammor som ansåg att det behövdes en bättre kommunikation med skolan har bjudit in nyckelpersoner från grundskolor och förskolor i Skäggetorp till samtal.

Inom *Skäggetorpslyftet* startades även ett arbete för att försköna utemiljön. Platser har valts ut och förslag har arbetats fram tillsammans med ungdomar och målgruppen kvinnor, mammor och barn, vilket bland annat resulterat i "ansiktslyftet", målning av entrén till Skäggetorp centrum.

Ta rollen som expertis och arena för kunskap och debatt om segregation och integration

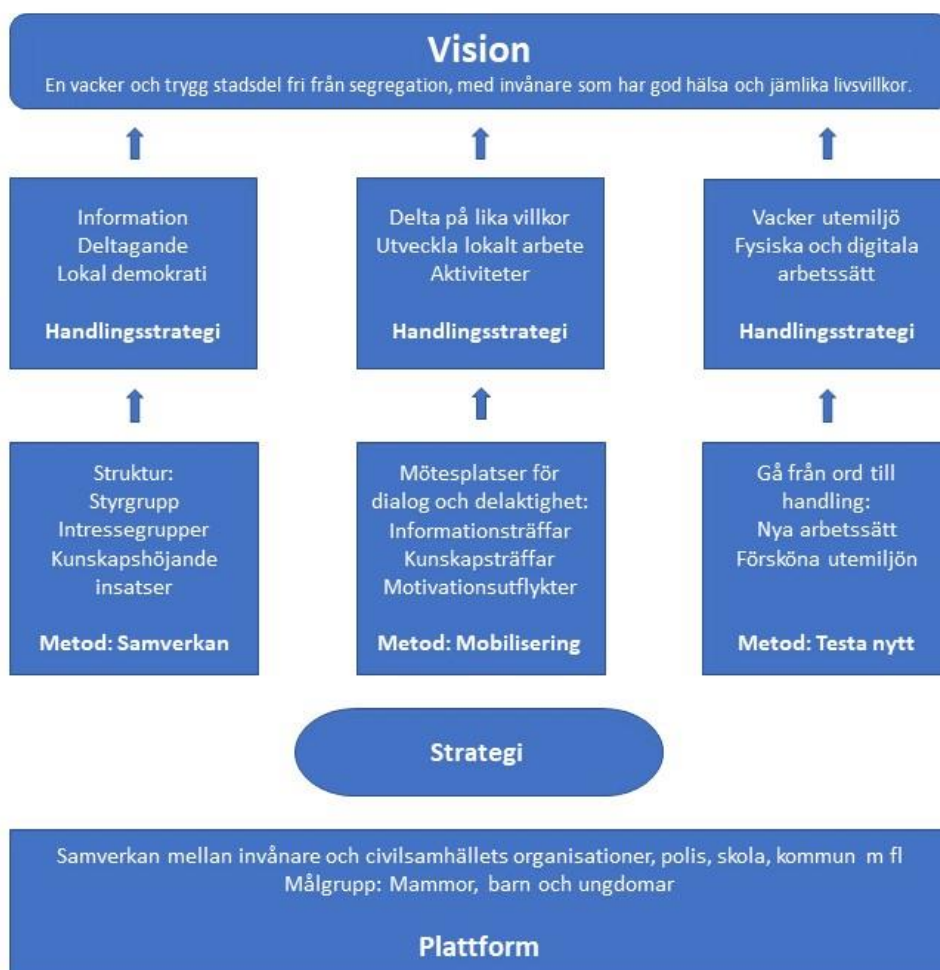
Inom Skäggetorpslyftet diskuteras en ny satsning kallad *Hallå Segregation*, som innebär att Världens mammor skapar sig en roll som expertis och arena för kunskap och debatt om frågor som gäller segregation och integration. Förhoppningen är att via en Youtube kanal sprida kunskap om nyanlända- och invandrarkvinnors situation och behov, om segregation och integration samt andra angelägna frågor. Förutom detta planeras medverkan vid strategiskt viktiga möten och platser, utformning av böcker, rapporter och film.

5 Resultat

5.1 Modell för Skäggetorpslyftet

Arbetet med Skäggetorpslyftet har utmynnat i en modell för ökad trygghet och minskad segregation, en struktur för samverkan mellan boende och organisationer med en gemensam visionsbild. Bilden visar att Världens mammors arbete växer underifrån, genom en plattform som grundar sig på samverkan mellan invånare och civilsamhällets organisationer, polis, skola med flera, där den främsta målgruppen utgörs av mammor, barn och ungdomar. Metoderna och handlingsstrategierna i modellen utgår från dels samverkan mellan olika aktörer, dels mobilisering av invånarna genom mötesplatser för dialog och delaktighet dels viljan att gå från ord till handling genom att testa nya arbetssätt. Den gemensamma visionsbilden utgörs av en vacker och trygg stadsdel fri från segregation, med invånare som har god hälsa och jämlika livsvillkor. Modellen har fått namnet Världens mammors modell för trygghet och integration, förkortat VM-TIM.

Världens mammors modell för trygghet och integration (VM-TIM)

Modellen bygger på Världens mammors arbete och tillvägagångssätt och har utvecklats av Birgitta Larsson 2021.

5.2 Resultat

Information och lokal demokrati har varit två viktiga handlingsstrategier för projektet Skäggetorpslyftet. Ett första steg var att skapa engagemang och förutsättningar för mammor och barn att vara delaktiga i projektet. Detta har skett genom information om satsningen i bostadsområdet och genom gemenskapsfrämjande aktiviteter. Flera intressegrupper för olika frågor har även bildats. Den högst prioriterade frågan har handlat om ungdomars framtid, där kriminella gäng och droger har ansetts vara de största hoten. En enkät med fokus på frågor om trygghet har genomförts för att kartlägga invånarnas uppfattning om förbättringsbehov.

Mobilisering av målgruppen och *mötesplatser* för dialog och aktiviteter har också varit viktiga handlingsstrategier i Skäggetorpslyftet. För att bibehålla det lokala arbetet i Världens mammor har kontakten med många mammor återupptagits genom telefonsamtal och digitala träffar. Mobiliseringsarbetet har inriktats på att öka kunskapen hos mammor och barn om olika samhälls- och hälsofrågor vid skapandeträffar, kunskapsutflykter och andra aktiviteter. Vidare har en så kallad expertgrupp bildats bestående av nio mammor som är bosatta i Skäggetorp; en tidigare tyst målgrupp. Syftet med gruppen är att kunna fördjupa samtalen med mammorna och samtidigt ge mod till dessa att vara språkrör för andra mammor vid samtal med beslutsfattare och nyckelpersoner. Flera nya aktiviteter har skapats med hjälp av det digitala verktyget zoom. Under våren 2021 har även sex *workshops* genomförts med ett stort antal deltagare för att kraftsamla kring området Skäggetorp. De teman som behandlats har främst handlat om skola, fritid, trygghet och sysselsättning. Resultatet av dessa möten kommer att ingå i en handlingsplan som utgör nästa steg i projektet Skäggetorpslyftet.

Att gå från ord till handling och testa teorier i praktiken har ytterligare varit en viktig handlingsstrategi i Skäggetorpslyftet. Detta har gjorts genom kunskapsutflykter med mammor och barn till olika resmål för att lära mer om ungdomars och barns villkor och möjligheter. För att ta rollen som expertis och arena för kunskap om segregation och integration har en egen Youtubekanal diskuterats för att sprida information om viktiga samhällsfrågor. Att gå från ord till handling har även inneburit att utemiljön i Skäggetorp förskönats genom målning och att flera mörka och otrygga platser har byggts bort.

Skäggetorpslyftet har under den tid som projektet pågått bidragit till att kunskapen ökat hos samarbetspartners, som politiker, polis, skola och kommunala verksamheter, om målgruppen mammor, barn och ungdomar. Samtidigt har mammor och barn fått ökad kunskap om myndigheter, organisationer och samhället i stort. Genom digitala möten med politiker och nyckelpersoner har målgruppen också fått specifik kunskap om hur de själva kan påverka exempelvis skolan och fritidsmöjligheterna för sina barn. Få aktörer bedöms tidigare ha lyckats skapa denna typ av erfarenhetsutbyte och dialog med mammor. Ett annat resultat är att fem av mammorna som började som deltagare i projektet Världens mammor, efter genomförd ledarskapsutbildning har blivit anställda av föreningen KISAM för att arbeta i Skäggetorpslyftet. Dessa mammor har även utvecklats till att vara språkrör och förebilder för kvinnorna, vilket gett hopp och motivation för andra mammor att själva kunna nå sina mål. Flera i den nystartade ungdomsgruppen har också blivit positiva förebilder.

Resultatet av Skäggetorpslyftet kan tolkas som att en kraft har satts i rörelse där de boende upplever att de kan göra skillnad genom att själva ta initiativ och driva förändringsarbetet. Flertalet är kvinnor som stigit fram och tagit en aktiv roll i förändringsarbetet, av Världens mammor kallat medborgardriven medborgardialog. Orsaken till att arbetet upplevs som framgångsrikt bedöms vara att Världens mammor startat med att skapa trygga arenor för kvinnor, mammor och deras barn där de fått möjlighet att utvecklas genom konsten och kulturens kreativa möjligheter, såväl vid skapandeträffar som vid kunskapsutflykter. Denna grund anses ha gett kvinnorna självkänsla och modet att medverka aktivt i förändringsarbetet. Arbetssättet bedöms utgöra en viktig skillnad mot andra integrationssatsningar som vanligtvis börjar med språk- och sysselsättningsinsatser utan att först

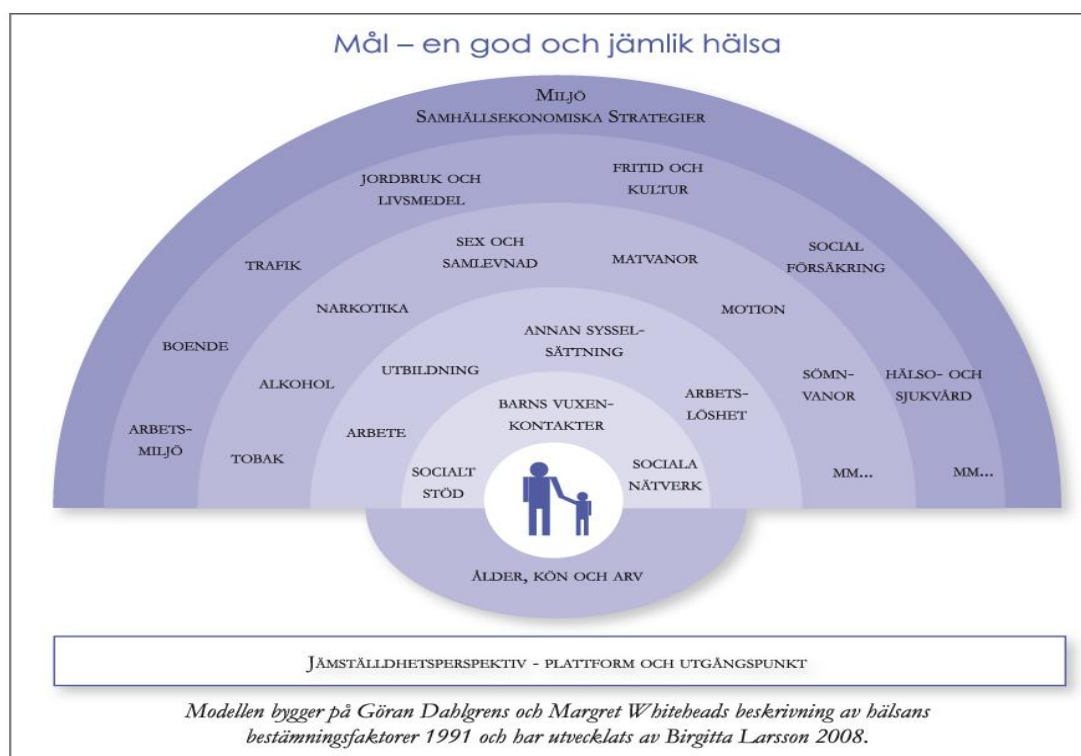
ha byggt en grund för kvinnorna att stå på. På lång sikt ska Skäggetorpslyftet bidra till en tryggare och vackrare stadsdel, motverka segregation, stärka invånarnas hälsa och livsvillkor samt öka den demokratiska delaktigheten. Resultaten pekar på att mammornas medverkan i den demokratiska processen har ökat och börjat ge konkreta resultat genom intressegrupper och möten med beslutsfattare, nyckelpersoner och andra samarbetspartners. Kultur, konst och skapande har inkluderats i Skäggetorpslyftet genom skapandeaktiviteter, kunskapsutflykter och försköning av utemiljön och har på så sätt blivit en naturlig del i förändrings- och utvecklingsarbetet. Att ha en kulturell förståelse, kunna påverka sin hälsa och sina livsvillkor, känna sig trygg i samhället samt veta sina rättigheter och skyldigheter är avgörande för såväl mammornas som barnens möjligheter till förändring och utveckling. Slutsatsen är att Världens mammor är drivande i utvecklingsarbetet för trygghet och mot segregation i Skäggetorp; en tryggare och vackrare stadsdel har börjat växa fram.

6 Diskussion och reflektioner

6.1 Diskussion

Att arbeta för jämlik hälsa är ett sätt att säkerställa de mänskliga behov som uttrycks i *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna* från 1948. Det är också ett sätt att bidra till ett tryggare samhälle, ökad delaktighet och stärkt social sammanhållning. Andra långsiktiga effekter handlar om bättre miljö och klimat samt minskade samhällskostnader. I WHO - rapporten *Closing the gap in a generation (2008)* slås fast att en ojämlik fördelning av de sociala bestämningsfaktorerna ligger bakom den ojämlika hälsan. Rapporten uppmärksammade särskilt vikten av en jämnare inkomstfördelning, minskad segregation och social exkludering samt ökat medborgerligt politiskt inflytande. *Östgötakommissionen för jämlik hälsa* slutrapport (2014) beskriver resultatet av analyser samt rekommendationer till insatser för jämlik hälsa. Rekommendationerna syftar till att bidra till ett samhälle som ger människor tilltro till egen förmåga, tillit till andra, hopp och framtidstro. Projektet *Världens mammor* har en värdegrund som baseras på alla människors lika värde, ett jämlikt och jämställt förhållningssätt och en folkhälsostrategisk inriktning som väl överensstämmer med rapporternas analyser och rekommendationer för att uppnå jämlik hälsa.

I Skäggetorpslyftet har målet varit att minska segregationen och skapa ett tryggare och vackrare Skäggetorp genom att engagera och göra mammor och barn delaktiga i förändringsarbetet. På lång sikt ska projektet också stärka invånarnas hälsa och livsvillkor och öka den demokratiska delaktigheten. Det synsätt som arbetet har utgått ifrån kan åskådliggöras med nedanstående bild. Förändrings- och utvecklingsarbetet har fokuserat på de sociala bestämningsfaktorerna för att långsiktigt kunna nå en god och jämlik hälsa. Som plattform för arbetet har ett jämställdhetsperspektiv funnits för att kvinnorna ska ges samma makt som männen att forma sina liv.

6.2 Reflektioner

Projektledaren Sira Jokinen Lisse har identifierat flera utmaningar och hinder under arbetet med Världens mammor och projektet Skäggetorpslyftet. En form av hinder är den kunskapsbrist som finns hos många mammor, exempelvis om hur samhället fungerar, Sveriges historia och det svenska språket. Bristen på kunskap gäller även hur myndigheter fungerar till exempel Socialförvaltningen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och fackliga organisationer. Att vara förälder i Sverige och hur vägen till sysselsättning ser ut kräver också en särskild kunskap. Likaså är kännedomen om vad jämställdhet och jämlikhet innebär liten. De hinder och utmaningar som projektledaren har identifierat handlar även om strukturella hinder i form av lagar och förordningar vid exempelvis sysselsättnings- och arbetsmarknadsåtgärder. Vidare är kollektiv kontroll, rykten och rädslor hinder som kan leda till passivitet och otrygghet. Barn och ungdomar behöver på samma sätt som vuxna mer kunskap om hur samhället fungerar, vilka regler och gränser som gäller och stöd vid exempelvis studier. Barnpassning och särskilda barnaktiviteter har varit en förutsättning för kvinnornas deltagande i Skäggetorpslyftet. Trots kvinnornas olikheter och vissa kunskapsbrister anser projektledaren att Världens mammor och Skäggetorpslyftet har kunnat genomföras med stor framgång tack vare kvinnornas engagemang och genuina vilja att utvecklas och forma en god framtid för sina barn och familjer.

Projektledaren Sira Jokinen Lisse tar också upp svårigheten att många aktörer inom Linköpings kommun har liten kunskap om målgruppen mammor och barn, deras behov och förutsättningar. Ett annat problem är att de insatser som har genomförts i Skäggetorp ofta har gjorts utan dialog med kvinnorna själva och därför blivit verkningslösa. Kommunen har genomfört flera kartläggningar av området, men få konkreta åtgärder har därefter vidtagits enligt projektledaren. Projektledaren lyfter fram att Skäggetorpslyftet visar på vikten av föräldrars och särskilt mammornas roll för att barnen ska klara skolan och inte hamna i kriminalitet. Sira Jokinen Lisse poängterar att Världens mammor utgör en viktig samarbetspartner för samhällsaktörer som har behov av att nå mammor, barn och ungdomar i arbetet mot segregation och för ökad trygghet i stadsdelen. Detta kan gälla såväl kunskapsutbyte som relationsfrämjande insatser för att öka tilliten till kommunens och olika organisationers verksamheter. Arbetet med Skäggetorpslyftet har inletts och drivs framåt genom samverkan mellan mammor, politiker och nyckelpersoner med flera, med mammorna som problemformulerare, vilket enligt projektledaren visar på Världens mammors stora kraft och potential att utveckla och förändra Skäggetorp.

Projektet Världens mammor och Skäggetorpslyftet uppfattas av författaren ha ett unikt tillvägagångssätt. Projektledaren Sira Jokinen Lisse har tillsammans med styrelsen för KISAM, utvecklat ett arbetssätt som bygger på att deltagande mammor och barn utvecklas genom skapande, konst och kultur. De byggstenar som projektet grundar sig på i form av skapandeträffar, kunskapsutflykter, utåtriktade aktiviteter och mediakontakter är tillsammans unika och framgångsrika. En viktig framgångsfaktor har varit förmågan att anpassa verksamheten till ändrade förhållande, vilket under projektåret utgjorts av Coronapandemin. Projektledaren har tillsammans med KISAM:s styrelse och mediakontakter omvandlat verksamhetens fysiska aktiviteter till digitala möten och även kunnat utveckla dessa både för både mammor och barn. Projektledarens förmåga att möta problem genom individuella samtal och organisationskontakter har också bidragit till att många av svårigheterna under projekttiden har kunnat lösas. Världens mammors arbetssätt kräver en stor arbetsinsats av projektledaren, både kort- och långsiktig planering samt flera olika kompetenser och är på så sätt sårbar. Ett stort engagemang och målmedvetenhet hos projektledaren tillsammans med KISAM:s styrelse, anställda och andra aktörer inom projektet, har därmed varit en förutsättning för att hålla samman, leda och utveckla verksamheten och nå det goda resultat som projektet visar på. Världens mammors satsning på ett ledarskapsprogram har inneburit att flera mammor kunnat anställas eller

erhålla uppdrag i Skäggetorpslyftet. Detta tillsammans med samarbetet med expertis inom IT, sociala medier, dans och träning samt expertgruppen med mammor gör att projektorganisationen kan stärkas alltmer efter hand.

6.3 Vidare studier

Förhoppningen är att denna rapport ska utgöra ett kunskapsunderlag som beskriver Världens mammors arbete med fokus på de insatser som genomförts inom *Skäggetorpslyftet*. I rapportens teoretiska referensram har teorier och begrepp redovisats som är centrala för människors hälsa och som därmed varit viktiga utgångspunkter för Världens mammors arbete. Hälsans bestämningsfaktorer som beskrivits i avsnitt 2 och 6 visar vilka faktorer som påverkar hälsotillståndet och hur faktorerna samverkar på olika nivåer. Området segregation har berörts i mindre grad i anslutning till hälsans bestämningsfaktorer. Som ett nästa steg skulle det därför vara intressant med en fördjupning av området segregation och dess påverkan och effekter på invånarna i bostadsområdet Skäggetorp samt på andra liknande områden.

Referenser

Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium* (M. Elfstadius övers.). Stockholm: Natur och Kultur (Originalarbete publicerat 1987).

Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health: final report of the Commission on Social Determinants of Health. (2008). Geneva: World Health Organization

Dahlgren G, Whitehead M. *Policies and Strategies to Promote Social Inequalities in Health.* Stockholm: Institutet för framtidsstudier; 2007. Arbetsrapport 2007 nr.14. [citerad 26 februari 2020]. Hämtad från: <https://www.iffs.se/publikationer/arbetsrapporter/policies-and-strategies-to-promote-social-equity-in-health/>

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/den-allmanna-forklaringen-om-de-manskliga-rattigheterna/>

FN:s globala mål om hållbar utveckling. <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Folkhälsomyndigheten (2020). *Folkhälsans utveckling – Årsrapport 2020.* Solna/Östersund: Folkhälsomyndigheten.

Nordenfeldt, L. (1991). *Livskvalitet och hälsa.* Almqvist & Wiksell förlag

Prop. 2017/18:249. *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.* Stockholm: Socialdepartementet.

Regeringens skrivelse 2016/17:10. *Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid.* Socialdepartementet.

Region Östergötland. (2019). *Har hälsan blivit bättre - en analys av hälsoläget och dess utveckling i Östergötland.* Region Östergötland.

SOU 2017:47 *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa - slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa.* Stockholm.

Wilkinson, R G. & Pickett, K (2010). *Jämlikhetsanden: därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen.* Stockholm: Karneval

Öppna jämförelser: Folkhälsa 2019. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ec714fca0b0145eab3d7924511550a74/oppna-jamforelser-folkhalsa-2019-18076.pdf>

Östgöta-kommissionen (2014). *Östgöta-kommissionen för folkhälsa – slutrapport.* Uppsala: Östgöta-kommissionen.

KISAM- projektet Världens mammor

- *Skäggetorpslyftet, Delmosprojektet 2020-2021*

Redaktör: Birgitta Larsson, mobil: 0731 535153, birgitta.larsson55@gmail.com

Initiativtagare och verksamhetsledare: Sira Jokinen Lisse, mobil: 0706 235739, sira@zagawebb.se

KISAM-Världens mammor, www.varldensmammor.se, www.kisam.se

Copyright 2021 KISAM-Världens mammor, Sverige

Ingen del av publikationen får kopieras utan tillåtelse av KISAM-Världens mammor.

Tack till Delegationen mot segregation för finansiering av rapporten.